OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Lainsäädäntöneuvos Virpi Koivu

1.9.2026

Lakivaliokunta 3.9.2026; HE 46/2026 vp

Lakivaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä vastineen valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden lausunnoista, jotka koskevat hallituksen esitystä HE 46/2026 vp.

Perustuslakivaliokunta on antanut hallituksen esitystä koskevan lausunnon 3.6.2026 (PeVL 40/2026 vp). Tässä vastineessa huomioidaan perustuslakivaliokunnan lausunto ja otetaan kantaa asiantuntijalausuntoihin siltä osin kuin se on perustuslakivaliokunnan lausunnon valossa tarpeen.

1. Hallinnollisten seuraamusmaksujen määrääminen viranomaisille

Perustuslakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että esityksessä ehdotettu hallinnollisen seuraamusmaksun määrääminen myös viranomaisille ja julkishallinnon elimille tietosuojalainsäädännön rikkomisesta poikkeaa perustuslakivaliokunnan vakiintuneesta lausuntokäytännöstä, jossa on todettu seuraamusmaksun kohdistamisen viranomaisiin olevan valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallista useasta syystä. Perustuslakivaliokunnan mielestä käsillä olevan esityksen arviointitilanne ei poikkea siinä määrin aiemmista, viranomaisille määrättävien seuraamusmaksujen mahdollisuutta koskevista arviointitilanteista, eikä sääntelylle ole esitetty sellaisia riittäviä perusteita, että nyt esitettyä sääntelyä tulisi arvioida toisin kuin valiokunta on aiemmin tehnyt. Hallintovaliokunnan on poistettava 1. lakiehdotuksen 24 ja 24 a §:stä sekä 2. lakiehdotuksen 51 ja 58 a — 58 c §:stä viranomaisille määrättäviä seuraamusmaksuja koskevat säännökset. Tällaiset muutokset ovat edellytyksenä 1. ja 2. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. (PeVL 40/2026 vp, kappaleet 4 ja 5)

Oikeusministeriön arvion mukaan perustuslakivaliokunnan edellyttämä muutos tarkoittaa, että hallituksen esityksessä ehdotettuja rangaistussäännöksiä on välttämätöntä tarkastella uudelleen. Hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten tavoitteena on poistaa tietosuojalainsäädännön rikkomista koskevassa seuraamusjärjestelmässä oleva yksityissektorin ja julkissektorin välinen epäsuhtainen tilanne, jossa julkissektorin rekisterinpitäjiin ja henkilötietojen käsittelijöihin ei ole mahdollista kohdistaa sanktioluontoista seuraamusta. Voimassa olevista seuraamussäännöksistä jää myös epäselväksi se, millä henkilökohtaiseen rikosoikeudelliseen vastuuseen perustuvilla säännöksillä tietosuojalainsäädännön rikkominen on julkissektorilla sanktioitu. EU:n tietosuojalainsäädännön seuraamussäännökset edellyttävät rikkomusten sanktiointia, vaikka julkissektorin osalta seuraamusjärjestelmän luonne jää kansalliseen harkintaan. Siinä tapauksessa, että viranomaisille määrättäviä seuraamusmaksuja koskevat säännökset poistetaan lakiehdotuksista, oikeusministeriö pitää välttämättömänä rangaistussäännösten selventämistä. Oikeusministeriö ottaa tarkemmin kantaa tarvittavien täsmennysten sisältöön jäljempänä.

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Meritullinkatu 10 00170 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

Perustuslakivaliokunta ei ota lausunnossaan kantaa tietosuojalain 24 §:n 5 momentin muutokseen, joka koskee rekisterinpitäjälle tai henkilötietojen käsittelijälle määrättävän hallinnollisen seuraamusmaksun vanhenemisaikaa. Ehdotettuun muutokseen ei oteta kantaa myöskään lakivaliokunnan vastaanottamissa asiantuntijalausunnoissa. Vanhenemisajan muuttaminen jatkuvien laiminlyöntien osalta on hallituksen esityksen mukaan tarpeen oikeasuhteisuussyistä. Oikeusministeriö katsoo, että 24 §:n 5 momentin muuttamista koskeva säännös tulisi säilyttää 1. lakiehdotuksessa. Ehdotettu muutos koskee myös yksityissektorin rekisterinpitäjiä ja henkilötietojen käsittelijöitä.

Oikeusministeriö toteaa, että perustuslakivaliokunnan lausunto tarkoittaa samalla, että voimassa olevaan sääntelyyn hallinnollisista seuraamusmaksuista julkista hallintotehtävää hoitavien yksityisten osalta ei tehtäisi muutoksia. Tämä tarkoittaa myös, että hallituksen esityksessä ehdotettu seuraamusmaksun enimmäismäärän kohtuullistaminen ei ole mahdollista. Seuraamussäännösten nykytila Suomessa on se, että julkista hallintotehtävää hoitaviin yksityisiin sovelletaan seuraamusmaksuja koskevia tietosuojalain ja tietosuoja-asetuksen säännöksiä sekä usein erillisen sääntelyn perusteella rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Tietosuojavaltuutettu katsoo lausunnossaan, että yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen liikkumavara koskee vain viranomaisia. Tämä tulkinta on hallituksen esityksessä HE 9/2018 vp olevan perustelulausuman mukainen. Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä kuitenkin on olemassa olevien EU:n tuomioistuimen tulkintojen valossa lähdetty siitä, että jäsenvaltio voi määrittää sen, mitä julkissektoriin (viranomaiset ja julkishallinnon elimet) katsotaan kuuluvaksi. Hallituksen esityksessä katsotaan sen perusteella, että julkista hallintotehtävää hoitavat yksityiset voidaan rinnastaa viranomaisiin hallinnollisten seuraamusmaksujen osalta. Huomionarvioista kuitenkin on, että EU:n jäsenvaltioissa asiasta on omaksuttu toisistaan poikkeavia tulkintoja.

Lakivaliokunta on kuullut asiantuntijoita erityisesti viranomaisiin sovellettavan seuraamusjärjestelmän vaihtoehtoisia toteutustapoja koskevista näkökohdista. Perustuslakivaliokunnan lausunnon huomioiden oikeusministeriö ei pidä tarpeellisena ottaa kantaa asiantuntijalausunnoista ilmeneviin näkemyksiin ehdotettujen seuraamussäännösten yksityiskohdista, joihin myöskään perustuslakivaliokunta ei ottanut kantaa. Oikeusministeriö kommentoi kuitenkin lyhyesti eräitä lausunnoissa esiin nostettuja näkökohtia. Niillä on merkitystä myös sen kannalta, minkälainen tarkistus lakiehdotuksiin jäljelle jääviin rangaistussäännöksiin olisi tarpeen.

Oikeusministeriö arvioi, rangaistussäännösten muuttaminen aineellisten viittaussäännösten muotoon sekä rikosoikeudellista virkavastuuta koskeva rajallinen muutos olisivat mahdollisia tehdä eduskuntakäsittelyn aikana ilman täydentävää hallituksen esitystä. Sen sijaan laajemmat muutokset edellyttäisivät oikeusministeriön käsityksen mukaan täydentävän hallituksen esityksen antamista.

2. Huomioita lausunnoissa esiin nostettuihin kysymyksiin

Oikeusministeriö kiinnittää aluksi huomiota siihen, että hallituksen esityksen sisältämät ehdotukset perustuvat kokonaisarviointiin siitä, minkälainen seuraamus olisi tarkoituksenmukaisin tietosuojalainsäädännön kontekstissa. Arvio ei perustu esimerkiksi pelkästään EU:n tuomioistuimen tulkintakäytäntöön, joka koskee rekisterinpitäjän määrittämistä ja hallinnollisia seuraamusmaksuja (ks. **eduskunnan oikeusasiamiehen** ja **professori Melanderin** lausunnot). Arviossa on sen sijaan huomioitu erityisesti tietosuojalainsäädännön systematiikka. Oleellista on huomioida se, että tietosuojalainsäädännön mukaiset velvoitteet koskevat rekisterinpitäjää tai henkilötietojen käsittelijää, joka toimii rekisterinpitäjän lukuun, ja kyse on organisaation vastuusta. Tästä syystä hallituksen esityksessä ei pidetä henkilökohtaiseen rikosoikeudelliseen vastuuseen perustuvaa seuraamusjärjestelmää riittävänä. Rekisterinpitäjän vastuuta ja velvoitteiden noudattamista koskevaa osoittamisvelvollisuutta ei poista se, että jäsenvaltion viranomaisiin soveltama seuraamusjärjestelmä on rikosoikeudellinen.

EU:n tuomioistuimen saatavilla oleva tulkintakäytäntö tulee aina huomioida, kun ehdotetaan EU-oikeuden täytäntöönpanoa tarkoittavaa sääntelyä. Vaikka EU:n tuomioistuimen tulkinnat eivät koske rikosoikeudellista seuraamusjärjestelmää, rekisterinpitäjää ja seuraamusmaksuja koskeva oikeuskäytäntö on merkityksellistä erityisesti sen arvioimisessa, mikä taho velvoitteiden noudattamisesta ja mahdollisesta rikkomisesta on viime kädessä vastuussa. Tällä on merkitystä myös yleisemmin sen arvioinnissa, miten tietosuojalainsäädäntö on tarkoitettu sovellettavaksi. EU:n tuomioistuimen oikeuskäytäntö voi vaikuttaa myös siihen, miten virkavastuu kohdentuu.

Rekisterinpitäjällä on viime kädessä nimenomaisesti EU-lainsäädännössä säädetty osoitusvelvollisuus siitä, että käsittely on lainmukaista (yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 2 kohta; rikosasioiden tietosuojadirektiivin 4 artiklan 4 kohta). Yksittäinen viranhaltija tai virkamies ei yleensä ole rekisterinpitäjä, lukuun ottamatta erityisesti eräitä valtuutettuja. Esimerkiksi syyttäjien osalta rekisterinpitäjä on Syyttäjälaitos (HE 77/2026 vp), ei yksittäinen syyttäjä (ks. **eduskunnan oikeusasiamiehen** lausunto). Henkilötietojen käsittelijällä ei myöskään tarkoiteta yksittäistä viranomaisen henkilökuntaan kuuluvaa henkilöä, vaan tyypillisimmin kyseessä on yksityisoikeudellinen organisaatio, ja joskus toinen viranomainen, jolle viranomainen rekisterinpitäjänä on delegoinut yhden tai useamman rekisterinpitäjälle kuuluvan tehtävän. Rekisterinpitäjä ei voi kuitenkaan siirtää toiselle taholle rekisterinpitäjän tietosuojalainsäädännön mukaista vastuuta. Oikeusministeriö kiinnittää selvyyden vuoksi huomiota myös siihen, että rekisterinpitäjien nimeämät tietosuojavastaavat eivät ole rekisterinpitovastuussa olevia henkilöitä, vaan eräänlaisia organisaation sisäisiä laillisuusvalvojia, joiden tehtävänä on neuvoa rekisterinpitäjää ja pitää tarvittaessa yhteyttä valvontaviranomaiseen. Hallinnollinen seuraamusmaksu on yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan mahdollinen sekä rekisterinpitäjälle että rekisterinpitäjän lukuun toimivalle henkilötietojen käsittelijälle, joka on rikkonut asetuksen 83 artiklassa mainittuihin säännöksiin perustuvia velvoitteita. Kummankin osalta kyse on organisaation vastuusta.

Rikosoikeudellinen virkavastuu, johon useassa asiantuntijalausunnossa viitataan, sen sijaan on henkilökohtaista rikosoikeudellista vastuuta. Siihen perustuvassa seuraamusjärjestelmässä seuraamus kohdistuu eri oikeussubjektiin kuin hallinnollinen seuraamusmaksu tai muu organisaation vastuuseen perustuva seuraamus, kuten **Suomen Asianajajien** lausunnossa tuodaan esiin. Rekisterinpitäjää voivat sinänsä edustaa yksittäiset viranhaltijat. Kuten hallituksen esityksestä ilmenee, virkarikoksia koskevan oikeuskäytännön valossa nykytilan toimivuuteen tietosuojalainsäädännön kontekstissa liittyy kuitenkin epävarmuutta. Sellaista virkarikoksia koskevaa oikeuskäytäntöä, jossa olisi viitattu EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen rekisterinpitäjille kuuluvien velvoitteiden rikkomiseen, ei löytynyt oikeusministeriön teettämässä selvityksessä asetuksen soveltamisajalta. Sitä edeltävältä ajalta oikeusministeriön teettämän virkarikoksia koskevan selvityksen valossa oikeuskäytännöstä oli paikannettavissa vain kaksi yksittäistä tapausta, joissa oli kyse sellaisista tietosuojaan liittyvistä velvoitteista, jotka ovat tietosuojalainsäädännön mukaan rekisterinpitäjän vastuulla. Niissä rekisterinpitoon liittyvät syytteet eivät menestyneet. Oikeuskäytännön vähäisyydelle sinänsä voi olla monia syitä.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että tietosuojalainsäädännön kontekstissa rekisterinpitäjän oikeushenkilöllisyys ei ole ratkaisevaa sen arvioinnissa, tulisiko organisaation vastuulla olevat rikkomukset sanktioida. Lakivaliokunnan vastaanottamassa lausuntopalautteessa korostetaan muun ohella sitä, että viranomaiset eivät ole yleensä itsenäisiä oikeushenkilöitä eikä niillä ole omaa varallisuutta. Nämä seikat ilmenevät myös hallituksen esityksestä. **Eduskunnan oikeusasiamies** viittaa muun ohella hallituksen esityksessä mainittuun unionin tuomioistuimen ratkaisuun asiassa C-638/231 (Amt der Tiroler Landesregierung, tuomio 27.2.2025). Lausunnossa katsotaan, että ratkaisun olennainen sisältö (kohta 13) liittyy siihen, ettei voida sulkea pois sitä, että hallinnollinen yksikkö voidaan laissa määrätä rekisterinpitäjäksi, vaikka sillä ei olisi oikeushenkilöllisyyttä. Oikeusasiamies toteaa, että ratkaisussa ei kuitenkaan oteta kantaa siihen, minkä tahon varallisuuspiiristä mahdolliset seuraamusmaksut perittäisiin.

Oikeusministeriö katsoo, että eduskunnan oikeusasiamiehen mainitsema ratkaisu, johon hallituksen esityksessä viitataan, on erityisen merkityksellinen nimenomaan hallituksen esityksessä ehdotetun sääntelyn kannalta. Ratkaisuun ei viitata esityksessä sen perustelemiseksi, miksi viranomaiselle tulisi voida määrätä hallinnollinen seuraamusmaksu tai mihin tahoon seuraamusmaksu tulisi kohdistaa, vaan vaikutustenarvioinnin yhteydessä sen selventämiseksi, että myös yksittäinen viranomaisen yksikkö voi olla rekisterinpitäjä. Viranomaisten osalta yksikkö rekisterinpitäjänä ei ole kovin yleinen valinta, mutta esimerkkejä tällaisista rekisterinpitäjistä löytyy (esim. Verohallinnon tulorekisteriyksikkö, jolla on valtion talousarviossa myös oma toimintamenomomentti). Oikeusministeriö korostaa, että hallinnollinen seuraamusmaksu voidaan jo nykyisin määrätä mille tahansa julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016, hankintalaki) tarkoitetulle hankintayksiköllе riippumatta siitä, onko kyseessä oikeushenkilö. Myös yhteisösakko on mahdollinen viranomaisille, jos rangaistava teko ei liity julkisen vallan käyttöön. Hallituksen esityksen valmistelussa on käyty kattavasti läpi erilaiset valtion viranomaiset sen selvittämiseksi, onko seuraamusmaksu tosiasiallisesti mahdollista kohdistaa juuri rikkomuksesta vastuussa olevalle rekisterinpitäjälle. Pääsääntöisesti se olisi mahdollista kohdentaa oikealle taloustilille, samalla tavalla kuin esim. hankintalain mukainen seuraamusmaksu.

Toinen hallituksen esityksessä ehdotetun sääntelyn kannalta erityisen merkityksellinen tuomio (**professori Melanderin** mainitsema Deutsche Wohnen -tuomio) koskee nimenomaisesti tietosuoja-asetuksessa säädettyjä hallinnollisia seuraamusmaksuja, ja sen huomioiminen ehdotetun sääntelyn kannalta on ollut valmistelussa välttämätöntä. Tuomiossaan EU:n tuomioistuin katsoi, että seuraamusmaksu tulee voida kohdistaa suoraan rekisterinpitäjään ilman, että on tarpeen osoittaa yksittäistä vastuussa olevaa henkilöä. Hallituksen esityksessä on nimenomaisesti myös todettu se, että Deutsche Wohnen -tuomio koskee vain hallinnollisia seuraamusmaksuja, eikä rikosoikeudellisia seuraamuksia. Se kuitenkin samalla vahvistaa nimenomaisesti rekisterinpitäjän vastuun, jossa ei ole kyse yksittäisen henkilön vastuusta. EU:n tuomioistuimen oikeuskäytäntö hallinnollisten seuraamusmaksujen osalta on kehittymässä, ja sitä on tarpeen lukea muun tietosuoja-asetuksen kontekstin kannalta merkityksellisen oikeuskäytännön valossa kuten esim. edellä viitattu Amt der Tiroler Landesregierung -tuomio sekä muut rekisterinpitäjän käsitettä täsmentävät tuomiot.

Oikeusministeriö korostaa sitä, että tietosuojalainsäädännön sisältämät rekisterinpitäjän määritelmät eivät edellytä, että rekisterinpitäjä on oikeushenkilö. Hallituksen esityksessä on pyritty ratkaisemaan säännöstasolla erityisesti **professori Melanderin ja eduskunnan oikeusasiamiehen** lausunnoista ilmenevät viranomaisten toiminnan budjettisidonnaisuuteen liittyvät näkökohdat, jotka kieltämättä ovat haasteellisia erityisesti valtion viranomaisten kannalta. Lausunnoista saa kuitenkin harhaanjohtavan käsityksen ehdotettujen säännösten vaikutuksista. Ehdotettu vaatimus siitä, että seuraamusmaksun olisi oltava oikeassa suhteessa viranomaisen taloudelliseen asemaan, tarkoittaa käytännössä sitä, että hallinnollinen seuraamusmaksu tulisi kohdistaa toimintamenojen tai muun rahoituksen siihen osaan, joka jää jäljelle lakisääteisten menojen kattamisen jälkeen. Siten seuraamusmaksulla ei olisi ollut viranomaisen lakisääteisten tehtävien hoitamista estävää vaikutusta. Ehdotetut säännökset on kuitenkin muotoiltu tarkoituksella joustaviksi sen huomioimiseksi, että viranomaisten toimintaa rahoitetaan useilla erilaisilla tavoilla. Viranomaisilla on myös mahdollisuus usein kohdentaa rahaa uudelleen. Yksityiskohtaisempi säännös voisi vaikeuttaa viranomaisten liikkumavaraa.

Vaikka hallinnollinen seuraamusmaksu on varallisuuteen kohdistuva seuraamus, ja esimerkiksi valtion viranomaisilla ei ole omaa varallisuutta, valmistelun aikana saatu lausuntopalaute osoitti, että sillä olisi ollut nykyistä seuraamusjärjestelmää selvemmin ennalta estävä pelotevaikutus. Esityksen vaikutustenarvioinnista ja lausuntopalautteesta ilmenee, että viranomaiset itse arvioivat seuraamusmaksujen uhkan johtavan nykyistä suurempaan varovaisuuteen ja huolellisuuteen. Siten oikeusministeriö pitää selvänä, että kyse ei olisi symbolisesta sanktioinnista. (Ks. **eduskunnan oikeusasiamiehen** lausunto.)

EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen liittyvän vaikutusten arvioinnin mukaisesti ehdotetun sääntelyn tavoitteena on rikkomuksia ennalta estävä pelotevaikutus. Vaikka viranomaisen toiminta rahoitetaan eri tavoin muodostuvalla julkisella rahoituksella, kyse on viranomaisen omaan käyttöön osoitetusta rahoituksesta. Pääsääntöisesti seuraamusmaksu olisi mahdollista kohdistaa rekisterinpitäjänä toimivaan kirjanpitoyksikköön tai rekisterinpitäjän käyttämälle taloustilille. Siten seuraamusmaksulla voi olla ennalta estävää vaikutusta myös julkissektorilla. Ennalta estävä vaikutus kuitenkin syntyy eri tavalla kuin yksityissektorilla, ja siihen riittävät huomattavasti alemmat seuraamusmaksujen enimmäismäärät. Nämä näkökohdat on huomioitu ehdotetuissa säännöksissä.

Oikeusministeriö kiinnittää jäljempänä tiiviisti huomiota siihen, mitä seuraamusmaksuja koskevien säännösten poistaminen tarkoittaa käytännössä. Oikeusministeriö arvioi lisäksi jäljempänä tarkemmin, mitä se tarkoittaa tietosuojalainsäädännön sisältämän sanktiointivelvoitteen täytäntöönpanon kannalta.

3. Nykytilan ongelmat ja vaihtoehtoiset ratkaisut

Osassa asiantuntijalausuntoja pidetään virkavastuuseen ja rikoslain 40 luvun säännöksiin nojautuvan nykytilan säilyttämistä riittävänä (esim. Syyttäjälaitos, professori Melander). **Professori Melander** kuitenkin toteaa, että lisäksi voi olla syytä arvioida, tuleeko rikoslainsäädäntöä täsmentää tai laajentaa, jotta rikosoikeudellinen seuraamusjärjestelmä toimisi tietosuojalainsäädännön rikkomisen suhteen paremmin. Hallituksen esityksessä katsotaan, että siinäkin tapauksessa, että julkissektorin osalta sovellettavat seuraamukset olisivat edelleen rikosoikeudellisia, pelkkä nykytilan säilyttäminen ei olisi riittävää. Hallituksen esityksellä on tarkoitettu korjattavaksi useita esityksestä ilmeneviä ongelmia, joita voimassa olevaan sääntelyyn liittyy:

- Keskeisin ongelma on voimassa olevan seuraamusjärjestelmän epäsuhtaisuus. Yleisestikin seuraamusjärjestelmän johdonmukaisuuden kannalta on ongelmallista se, että samojen velvoitteiden rikkominen on osassa tapauksia dekriminalisoitu, ja osassa tapauksia määräytyvä seuraamus on rikosoikeudellinen. Nykytilaan liittyy lisäksi erityisiä epäsuhtaisuusongelmia. Voimassa olevien hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevien säännösten perusteella viranomaiset ja muut julkishallintoa edustavat rekisterinpitäjät ja henkilötietojen käsittelijät ovat erilaisessa asemassa suhteessa samoja tai samankaltaisia julkisia hallintotehtäviä hoitaviin yksityisiin. Yksi selkeä esimerkki näistä tilanteista koskee korkeakouluja. Suomen yliopistoista kaksi on yksityisoikeudellisia yhteisöjä, jotka kuuluvat jo nyt hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevien säännösten soveltamisalaan, kun muut yliopistot ovat julkisoikeudellisia yhteisöjä, eivätkä siten kuulu hallinnollisten seuraamusmaksujen soveltamisalaan. Lisäksi ammattikorkeakoulut ovat yksityisoikeudellisia yhteisöjä, joille seuraamusmaksu on mahdollinen. Toinen selkeä esimerkki ongelmallisesta tilanteesta ovat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelun tarjoajat, jotka voivat hoitaa samoja hyvinvointialueen tehtäviä, mutta ainoastaan yksityisille palveluntarjoajille voidaan määrätä seuraamusmaksu. Hyvinvointialueilla kuitenkin toimivaltaiset viranomaiset ovat rekisterinpitäjiä.

- Nykytilaa on perusteltu laajalla virkavastuulla, mukaan lukien rikosoikeudellinen virkavastuu. Sen osalta huomionarvioista on, että myös julkista hallintotehtävää hoitavia yksityisiä usein koskee rikosoikeudellinen virkavastuu erityissäännösten perusteella. Näin on siitä huolimatta, että julkista hallintotehtävää hoitavia yksityisiä koskevat myös hallinnolliset seuraamusmaksut, jotka määräytyvät suoraan yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisesti.

- Nykyinen sääntelyratkaisu on epäsuhtainen myös niissä tilanteissa, joissa viranomainen rekisterinpitäjänä on ulkoistanut tehtäviään yksityiselle henkilötietojen käsittelijälle. Lähtökohtaisesti seuraamusmaksu on periaatteessa mahdollinen tällaiselle henkilötietojen käsittelijälle, edellyttäen että sen voidaan katsoa olevan vastuussa rikkomuksesta ja maksun määräämisen edellytykset täyttyvät. Sen

sijaan seuraamusmaksua ei voida määrätä viranomaiselle rekisterinpitäjänä, vaikka se olisi vastuussa rikkomuksesta.

- Virkarikoksia koskeva lainsäädäntö ei tällä hetkellä ole riittävän kattava. Keskeisin puute on se, että voimassa olevien rikoslain säännösten mukaan virkavelvollisuuden rikkomista koskevat säännökset eivät koske julkisyhteisöjen palveluksessa olevaa työsuhteista henkilökuntaa. Viranomaisen palveluksessa merkittäväkin osa henkilökunnasta voi olla työsuhteessa. Esimerkki tällaisesta tilanteesta on valtion viranomaisten tietoteknisiä palveluita tarjoava Valtori, jonka koko henkilökunta toimitusjohtajaa lukuun ottamatta on työsuhteista. Oikeuskäytännön valossa kuitenkin virkavelvollisuuden rikkomista koskevat säännökset ovat lähinnä ne, jotka voisivat tulla sovellettaviksi tietosuojalainsäädännön velvoitteiden rikkomisesta.

- Lähtökohtaisesti virkavelvollisuuden rikkomista koskevat säännökset voivat kattaa mitä tahansa viranhaltijoiden vastuulla olevien velvoitteiden rikkomista. Hallituksen esityksestä ja sen taustalla olevasta esiselvityksestä kuitenkin ilmenee, että rikosoikeudellisen virkavastuun toimivuuteen liittyy epävarmuutta tietosuojalainsäädännön kontekstissa. Ensinnäkään oikeuskäytäntöä ei juurikaan ole rekisterinpitäjän vastuulla olevien tietosuojavelvoitteiden rikkomista. Ainoat käytettävissä olleet tapaukset ajoittuvat aikaan ennen nykyisen tietosuojalainsäädännön soveltamisen käynnistymistä ja niissä rekisterinpitoon liittyvät syytteet eivät menestyneet. Kyseessä olevat tapaukset olivat myös luonteeltaan vakavia ja niihin liittyi useita rikosepäilyjä. Rikkomuksia julkissektorilla on kuitenkin esiintynyt vastaavasti kuin yksityissektorilla, ja ne ovat tulleet pääsääntöisesti esiin tietosuojavaltuutetun valvontakäytännössä. Julkissektorin kokoon nähden viranomaisten vastuulla olevat rikkomusten lukumäärät ovat varsin merkittäviä.

Kuten **professori Melanderin** lausunnossa todetaan, perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Perustuslain 118 §:ssä säädetään virkavastuusta ja 1 momentin säännöksen mukaan virkamies vastaa virkatoimensa lainmukaisuudesta. Virkavastuu toteutuu keskeisesti, mutta ei yksinomaan rikosoikeudellisen virkavastuun kautta. Virkarikoksista säädetään kattavasti rikoslain 40 luvussa. Tässä suhteessa on huomattava, että virkavastuu on kansalaisten yleistä oikeudellista vastuuta ankarampaa. Kysymys on siis muita laajemmasta vastuusta työssä tapahtuneista virheistä. (lausunnon kohta 20) Tämä pitää paikkansa ja se on myös huomioitu hallituksen esityksessä.

Kun kyse on kuitenkin EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa ja rikosasioiden tietosuojadirektiivissä säädetyistä velvoitteista, ne koskevat samansisältöisinä kaikkia yksityissektorin ja julkissektorin rekisterinpitäjiä ja henkilötietojen käsittelijöitä. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että myös yksityissektorin rekisterinpitäjien ja henkilötietojen käsittelijöiden on kaikilta osin noudatettava yleistä tietosuoja-asetusta ja täydentävin osin tietosuojalakia, ja rekisterinpitäjä vastaa käsittelytoimien lainmukaisuudesta. Rekisterinpitäjän on osoitettava tietosuojalainsäädännön velvoitteiden noudattaminen. Siinä ei ole kyse kansalaisten yleisestä oikeudellisesta vastuusta, ja rekisterinpitäjän vastuu on lähtökohtaisesti myös eri asia kuin virkavastuu. Julkissektorin rekisterinpitäjän vastuu ei ole myöskään sen laajempi kuin yksityissektorilla, vaan samansisältöinen. Virkavastuu on siitä erillinen asia, ja sitä sovelletaan rekisterinpitäjän vastuun lisäksi yksittäisten viranhaltijoiden virkatoimiin.

Tietosuojalainsäädännön rikkominen edellyttää nimenomaisesti sanktioluontoisia seuraamuksia. Tällaisina ei pidetä esimerkiksi virkamieslainsäädäntöön perustuvia kurinpitotoimia. **Professori Melander** toteaa lausunnossaan (kohta 21), että virkavastuulla toimivien tahojen suhteen sovelletaan virkarikossääntelyä *muun mahdollisesti sovellettavan rikosoikeudellisen sääntelyn lisäksi ja ohella*, kun taas muiden tahojen suhteen sovelletaan tietosuojalainsäädännön mukaisia hallinnollisia seuraamusmaksuja. Oikeusministeriö huomauttaa tältä osin, että ainoastaan yksityissektorin rekisterinpitäjien velvoitteiden noudattaminen on Suomessa sanktioitu. Mitään virkarikossääntelyn lisäksi ja ohella sovellettavaa rikosoikeudellista seuraamusta ei ole käytettävissä silloin, kun on kyse rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän vastuulla olevien tietosuojalainsäädännön velvoitteiden rikkomisesta.

Esimerkiksi tietosuojarikos ei sitä koskevan säännöksen nimenomaisen sanamuodon mukaan tule sovellettavaksi rekisterinpitäjänä tai henkilötietojen käsittelijänä toimivan henkilön tekoihin, eikä siihen sovelleta oikeushenkilön rangaistusvastuuta. Sen sijaan sovellettavaksi tulevat yksinomaan rikoslain 40 luvun säännökset, joilla lähtökohtaisesti oikeuskäytännön valossa suojataan eri oikeushyvää kuin yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisilla hallinnollisilla seuraamusmaksuilla.

Rikosoikeudellisiin seuraamuksiin liittyvän ultima ratio -periaatteen kannalta on lähtökohtaisesti kyseenalaista se, että organisaation vastuulla olevista rikkomuksista seuraa julkissektorilla rikosoikeudellinen seuraamus, ja seuraamus kohdistuu yksittäiselle viranhaltijalle, kun samat rikkomukset on yksityissektorin osalta EU-oikeudessa dekriminalisoitu ja ne kohdistuvat organisaatioon. Hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevalla ehdotuksella on pyritty ratkaisemaan tämä voimassa olevaan tietosuojalainsäädännön rikkomista koskevaan seuraamusjärjestelmään liittyvä epäsuhtainen tilanne. Siinä tapauksessa, että viranomaisille määrättäviä seuraamusmaksuja koskevat säännökset poistetaan lakiehdotuksista, julkissektorilla voidaan nykytilaa vastaavasti soveltaa edelleen rikoslain virkarikoksia koskevia säännöksiä. Niiden soveltaminen rekisterinpitoon liittyvien velvoitteiden rikkomiseen on kuitenkin syytä selventää. **Professori Melander** katsoo lausunnossaan, että virkarikossääntelyn kannalta olennaista olisi muotoilla tietosuojaan liittyvät virkavelvollisuuden perustana olevat normit niin täsmällisesti ja tarkkarajaisesti, että virkavelvollisuuden sisältö on selvästi määriteltävissä ja ennakoitavissa. Oikeusministeriö toteaa, että tietosuojalainsäädännössä säädettyjä rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän velvoitteita ei ole mahdollista kansallisesti muuttaa. Sen sijaan muita säännösten täsmennyskeinoja on mahdollista tarkastella kansallisen liikkumavaran puitteissa.

Viranomaisille määrättäviä seuraamusmaksuja koskevien säännösten poistaminen lakiehdotuksista tarkoittaa kuitenkin, että edellä mainitut ongelmat eivät pääosin korjaannu. Lisäksi hallituksen esityksessä arvioidut ehdotetun sääntelyn seuraamusjärjestelmän johdonmukaisuutta ja tehokkuutta parantavat vaikutukset jäävät toteutumatta. Oikeusministeriö arvioi oikeuskäytännön ja tietosuojavaltuutetun ratkaisujen valossa, että ei ole myöskään selvää, että virkavastuuseen perustuva sääntely toimii riittävän ennalta estävästi tietosuojalainsäädännön kontekstissa.

4. Yleisen tietosuoja-asetuksen ja rikosasioiden tietosuojadirektiivin sanktiointivelvoitteen täytäntöönpano

Oikeusministeriö korostaa, että rikosoikeus on sen perusoikeuksiin puuttuvan luonteen vuoksi keino, jota tulisi käyttää vasta viimeisenä mahdollisena vaihtoehtona (ultima ratio -periaate). Henkilökohtaiseen rikosoikeudelliseen vastuuseen perustuva sanktiointi on myös poikkeuksellisen ankara silloin, kun siihen liittyvät velvoitteet ovat organisaation vastuulla. Ennen rikosoikeudellista sanktiointia tulisi harkita muita yhteiskunnallisia ohjauskeinoja tai seuraamuksia, jotka eivät ole rikosoikeudellisia. Hallituksen esityksessä ehdotetaan ultima ratio -periaatteen huomioiden organisaatioon kohdistuvia hallinnollisia seuraamusmaksuja. Se, että esityksessä ei ehdoteta muunlaisia ohjauskeinoja tai seuraamuksia, kuten esimerkiksi tiedonhallintalaissa viranomaisille säädetty varoitus, johtuu tietosuojalainsäädännön systematiikasta ja nimenomaisesta sanktioluontoista seuraamusta koskevasta vaatimuksesta. Seuraamus voi julkissektoria koskevan liikkumavaran mukaisesti olla hallinnollinen tai rikosoikeudellinen. Hallinnollisen seuraamusmaksun määräämisen ja rikosoikeudellisen rangaistavuuden edellytykset kuitenkin poikkeavat toisistaan.

Kuten edeltä ilmenee, siinä tapauksessa, että viranomaisille määrättäviä seuraamusmaksuja koskevat säännökset poistetaan lakiehdotuksista, viranomaisten osalta mahdollisiksi seuraamuksiksi jäävät käytännössä voimassa olevat rikosoikeudellista virkavastuuta koskevat rikoslain säännökset. Tietosuojalainsäädännön velvoitteiden rikkomista ei ole säädetty rikoslaissa rangaistavaksi teoksi lukuun ottamatta rikoslain 38 luvun 9 §:n 2 momenttia, joka koskee tietoturvallisuusvelvoitteita

(tietosuojarikos), joista säädetään mm. yleisessä tietosuoja-asetuksessa ja rikosasioiden tietosuojalaissa. Tietosuojarikos ei kuitenkaan koske rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän asemassa toimivia henkilöitä. Tämän vuoksi sen soveltamisalan ulkopuolelle jäävät käytännössä myös tietoturvallisuutta koskevat velvoitteet siltä osin kuin ne kuuluisivat rekisterinpitäjän vastuulle ja ehdotettujen hallinnollisten seuraamusmaksujen soveltamisalaan. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että tietosuojarikosta koskevat rikoslain säännökset on laadittu erillisiksi tietosuoja-asetuksen mukaisten seuraamusmaksujen kattamien velvoitteiden rikkomista koskevista tilanteista. Tämä on keskeistä ne bis in idem -vaikutuksen välttämiseksi, koska kyseiset rikoslain säännökset koskevat myös yksityissektorilla toimivia henkilöitä.

Myöskään yhteisösakon ulottaminen koskemaan tietosuojalainsäädännön velvoitteiden rikkomista viranomaisissa ei olisi mahdollista ilman rikoslain muutoksia. Ensinnäkin voimassa olevaan rikoslakiin ei sisälly sellaisia tietosuojalainsäädännön velvoitteita koskevia kriminalisointeja, joihin yhteisösakko olisi mahdollista liittää. Toisaalta laajempaan tietosuojalainsäädännön velvoitteiden kriminalisointiin liittyisi ongelmia. Toiseksi yhteisösakko seuraamuksena viranomaiselle tilanteessa, jossa yksityisoikeudelliselle rekisterinpitäjälle tai henkilötietojen käsittelijälle määrättäisiin hallinnollinen seuraamusmaksu, olisi edellä todettujen periaatteiden kannalta ongelmallinen. Tällaisen laajennuksen osalta jouduttaisiin tarkastelemaan perustuslakivaliokunnan linjausten valossa muun muassa kysymystä ne bis in idem -kiellosta, huomioiden että voimassa olevat yhteisösakkosäännökset koskevat myös yksityisiä, joille voidaan määrätä hallinnollinen seuraamusmaksu tietosuojalainsäädännön rikkomisesta (ks. esim. PeVL 32/2026 vp). Yhteisösakon laajentamiseen liittyisi myös vastaavanlaisia viranomaisen toiminnan budjettisidonnaisuutta koskevia kysymyksiä kuin hallinnollisiin seuraamusmaksuihin.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 84 artikla edellyttää, että jäsenvaltiot säätävät muista tämän asetuksen rikkomisesta aiheutuvista seuraamuksista erityisesti niitä tilanteita varten, joihin ei sovelleta 83 artiklan mukaisia hallinnollisia seuraamusmaksuja, sekä toteuttavat kaikki tarvittavat toimenpiteet niiden täytäntöönpanon varmistamiseksi. Tällaisten seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Sanktiointivelvoite koskee yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalalla myös niitä tilanteita, joissa hallinnollista seuraamusmaksua ei ole mahdollista määrätä viranomaisille tai julkishallinnon elimille.

Rikosasioiden tietosuojadirektiivin 57 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on vahvistettava säännöt tämän direktiivin nojalla annettuihin säännöksiin kohdistuvien rikkomisten johdosta määrättävistä seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet niiden täytäntöönpanon varmistamiseksi. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Rikosasioiden tietosuojadirektiivin soveltamisalalla sanktiointivelvoite koskee yleisesti direktiivin säännöksiä. Kuten hallituksen esityksestä ilmenee, seuraamussäännökset tulee panna täytäntöön sen lisäksi että tietosuojavaltuutetulla tulee olla käytettävissä kaikki yleisen tietosuoja-asetuksen ja rikosasioiden tietosuojadirektiivin mukaiset korjaavat toimivaltuudet. Siten tietosuojalainsäädännön säännökset rajaavat esimerkiksi varoituksen pois hallinnollisena seuraamuksena. Varoituksella tarkoitetaan tietosuojalainsäädännössä toimenpidettä, joka kohdistuu suunniteltuun henkilötietojen käsittelytoimenpiteeseen, joten se ei myöskään soveltuisi jälkikäteiseksi seuraamukseksi tietosuojalainsäädännön kontekstissa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan seuraamusmaksuja koskevien säännösten lisäksi muutettavaksi tietosuojalain 26 §:ää ja 61 §:ää. Kyseisiin pykäliin lisättäisiin esityksen mukaan informatiiviset viittaussäännökset rikoslain säännöksiin, jotka koskevat virkavelvollisuuden rikkomista. Virkavelvollisuuden rikkomista koskevat säännökset olisivat lähinnä ne rikoslain 40 luvun säännökset, jotka soveltuisivat tietosuojalainsäädännön velvoitteiden rikkomistapauksissa, kun kyse on rekisterinpitäjän velvoitteista. Esimerkiksi tietosuojarikosta koskevat säännökset koskevat muita tilanteita. Ehdotetulla rangaistussäännösten muutoksella on tarkoitettu poistettavaksi epäselvyys rikoslain 40 luvun 9 ja 10 §:n soveltumisesta. Hallituksen esityksestä ilmenee, että voimassa olevat tietosuojalain ja rikosasioiden tietosuojalain rangaistussäännökset eivät kata ollenkaan yleisen tietosuojalain ja rikosasioiden

tietosuojalain rekisterinpitäjälle tai henkilötietojen käsittelijälle kuuluvien velvoitteiden rikkomista. Ehdotetulla viittaussäännösten täydennyksellä on ollut tarkoitus samalla varmistaa, että myös seuraamusmaksujen ulkopuolelle jäävien viranomaisten toiminnassa tapahtuviin tietosuojalainsäädännön rikkomuksiin voidaan kohdistaa sanktioluontoinen seuraamus, edellyttäen, että virkavelvollisuuden rikkomisen rangaistavuuden yleiset edellytykset täyttyvät.

Siinä tilanteessa, että hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevat lakiehdotusten säännökset poistetaan niistä, rangaistussäännösten selventäminen on välttämätöntä. Oikeusministeriön arvion mukaan informatiiviset viittaussäännökset eivät riitä tilanteessa, jossa yleisen tietosuoja-asetuksen 84 artiklan ja rikosasioiden tietosuojadirektiivin 57 artiklan pääasiallinen täytäntöönpano perustuisi julkissektorin osalta ehdotettujen seuraamusmaksujen sijasta rikosoikeudelliseen virkavastuuseen. Oikeusministeriö katsoo, että EU-oikeuden täytäntöönpanon tulisi olla joka tapauksessa selkeää.

Tietosuojalain ja rikosasioiden tietosuojalain rangaistussäännöksistä ja niissä viitatuista rikoslain säännöksistä ei ilmene, että niillä on tarkoitettu katettavaksi yleisen tietosuoja-asetuksen ja rikosasioiden tietosuojalain rikkominen. Vaikka virkavelvollisuuden rikkomista koskevat säännökset tulevat sovellettaviksi ilman aineellista tai informatiivista viittaussäännöstäkin, ne ovat blankosäätelyä, ja niihin liittyvät virkavelvollisuudet määrittyvät muussa lainsäädännössä. Lisäksi informatiivinen viittaussäännös ei mahdollista sen huomioimista, että tietosuojalainsäädännön velvoitteiden noudattaminen on säädetty rekisterinpitäjän ja joissakin tilanteissa sen lukuun toimivan henkilötietojen käsittelijän vastuulle. EU:n tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, johon hallituksen esityksessä viitataan, ilmenee se, että joissakin tilanteissa vastuuseen voi joutua rekisterinpitäjän lukuun toimiva henkilötietojen käsittelijä, esimerkiksi jos se on rikkonut rekisterinpitäjän ohjeita. Henkilötietojen käsittelijällä ei kuitenkaan tarkoiteta yksittäistä viranhaltijaa.

Hallituksen esityksessä kiinnitetään huomiota siihen, että tietosuojalainsäädännön rikkomiseen lähinnä soveltuvat rikoslain 40 luvun 9 ja 10 §:n säännökset eivät koske julkisyhteisöihin työsuhteessa olevia henkilöitä (HE s. 21). Tämä ongelma ei myöskään poistuisi sillä, että tietosuojalain ja rikosasioiden tietosuojalain säännöksiin lisätään informatiivinen viittaussäännös kyseisiin rikoslain säännöksiin. Siinä tapauksessa, että viranomaisille määrättäviä seuraamusmaksuja koskevat säännökset poistetaan lakiehdotuksista, oikeusministeriö katsoo, että ehdotettujen informatiivisten viittaussäännösten sijasta rangaistussäännöksiä tulisi täydentää aineellisilla viittaussäännöksillä. Säännöksissä olisi tarpeen täsmentää se, että nimenomaan rekisterinpitäjälle kuuluvien tietosuojalainsäädännön velvoitteiden rikkominen olisi rangaistavaa virkarikoksena. Siten olisi mahdollista samalla varmistaa EU-oikeuden asianmukainen täytäntöönpano. Kuten hallituksen esityksestä ilmenee, EU-oikeuden ns. vastaavuusperiaatteen toteutuminen on kuitenkin kyseenalaista silloin, kun seuraamus kohdistuu eri oikeussubjektiin kuin sen rikkomiseen liittyvät velvoitteet.

5. Aineellinen viittaussäännös rikoslain virkarikoksia koskeviin säännöksiin

Siinä tapauksessa, että viranomaisille määrättäviä seuraamusmaksuja koskevat säännökset poistetaan lakiehdotuksista, tietosuojalain 26 §:ää ja rikosasioiden tietosuojalain 61 §:ää tulisi täydentää seuraavan sisältöisellä säännöksellä:

> Viranomaisen tai julkisyhteisön palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan, mitä rikoslain 40 luvussa säädetään, hänen rikkoessaan [***tietosuoja-asetuksessa ja tässä laissa/ tässä laissa***] säädettyjä rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän vastuulle kuuluvia velvoitteita. Rikoslain 40 luvun 9 ja 10 §:ää sovelletaan luvun 12 §:n 2 momentin estämättä myös julkisyhteisön työntekijään.

Selkeyden vuoksi säännös olisi hyvä laatia erilliseksi momentiksi. Säännöksestä tulisi tietosuojalain 26 §:n 1 momentti ja rikosasioiden tietosuojalain 61 §:n 1 momentti, ja seuraavista momenteista tulisi mainittujen pykälien uusi 2 ja 3 momentti. (Ks. jäljempänä pykälät muutetussa muodossa.) Lisäksi hallituksen esityksessä ehdotettu muutos, jolla ehdotetaan tietosuojalain 26 §:n 1 momenttiin ja rikosasioiden tietosuojalain 61 §:ään (uusi 1 momentti) lisättäväksi viittaus rikoslain 40 luvun 9 ja 10 §:ään, olisi tarpeeton ja tulisi poistaa. Sen sijaan rikosasioiden tietosuojalain 61 §:ään ehdotettu uusi 2 momentti olisi edelleen tarpeen hallituksen esityksessä esitetyin perusteluin.

Aineellisella viittaussäännöksellä olisi mahdollista täsmentää ensinnäkin se, että yleisen tietosuoja-asetuksen, tietosuojalain ja rikosasioiden tietosuojalain velvoitteet ovat virkavelvollisuuksia. Täsmennys on merkityksellinen sen selventämiseksi, millä rikoslain säännöksillä pannaan täytäntöön yleisen tietosuoja-asetuksen 84 artikla viranomaisten osalta ja rikosasioiden tietosuojadirektiivin 57 artikla. Erityisesti direktiivin 57 artiklan täytäntöönpanovelvoitteen valossa pelkkä informatiivinen viittaussäännös jättäisi epäselväksi sen, millä säännöksillä direktiivin rikkominen on sanktioitu. Ehdotettu viittaussäännös ei tarkoittaisi sanktioinnin vastaavanlaista yksityiskohtaisuutta ja tarkkarajaisuutta kuin hallituksen esityksessä ehdotetut seuraamusmaksuihin liittyvät sanktioinnit. Oikeusministeriö ei kuitenkaan pidä perusteltuna sitä, että virkavelvollisuuksia täsmennettäisiin ehdotettua yksityiskohtaisemmin.

Aineellisella viittaussäännöksellä voitaisiin samalla täsmentää se, että virkavelvollisuuden rikkomisessa olisi nimenomaisesti kyse niistä velvoitteista, jotka on säädetty rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän vastuulle. Tämä täsmennys olisi keskeinen siitä näkökulmasta, että rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä ovat eri oikeussubjekteja kuin viranomaisen palveluksessa olevat virka- ja työsuhteiset henkilöt. Rekisterinpitäjä on vastuussa velvoitteiden noudattamisesta riippumatta siitä, onko se oikeushenkilö. Hyvin yleisluontoinen aineellinen viittaussäännös rikosoikeudelliseen virkavastuuseen olisi ristiriidassa rekisterinpitäjän vastuun kanssa, koska tosiasiallisesti rekisterinpitovastuusta huolehtivien viranhaltijoiden lukumäärä on rajallinen. Säännöksen sitominen esimerkiksi johdon vastuuseen, kuten julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019), olisi kuitenkin tietosuojalainsäädännön kontekstissa ongelmallista. Tämä johtuu siitä, että rekisterinpitäjän vastuu määrittyy suoraan tietosuojalainsäädännön perusteella siten kuin EU:n tuomioistuin on sitä tulkinnut. Rekisterinpitäjän vastuun rinnastaminen johdon vastuuseen voisi aiheuttaa riskin ristiriidasta edelleen kehittyvän tietosuojalainsäädännön tulkintakäytännön kanssa. Viranomaisten ratkaisut rekisterinpitäjän tehtävien järjestämisestä myös vaihtelevat riippuen viranomaisen organisaatiorakenteesta. Silti on mahdollista, että useissa tapauksissa kyse olisi käytännössä johdon vastuusta.

Viranhaltijoiden osalta rikoslain säännösten soveltaminen vastaisi nykytilaa. Viittaussäännös kattaisi kaikki viranomaiseen tai julkisyhteisöön virkasuhteessa olevat henkilöt ja heitä jo koskee rikosoikeudellinen virkavastuu voimassa olevien rikoslain 40 luvun säännösten mukaisesti. Viittaussäännös kuitenkin täsmentäisi, että rekisterinpitäjän vastuulle kuuluvat tietosuojalainsäädännön velvoitteiden olevat virkavelvollisuuksia. Keskeinen muutos olisi se, että säännös saattaisi tältä osin myös viranomaisen tai julkisyhteisön palveluksessa olevat työsuhteiset henkilöt rikosoikeudellisen virkavastuun piiriin. Tämä voitaisiin varmistaa aineellisen viittaussäännöksen toisella virkkeellä, jotta asiasta ei jäisi epäselvyyttä rikoslain 40 luvun 12 §:n huomioiden. Viittaus säännöksissä voitaisiin tehdä tavanomaisen lainkirjoitustavan mukaisesti rikoslain koko 40 lukuun, mutta työsuhteisten henkilöiden osalta rikoslain 40 luvun soveltamisen laajennus rajattaisiin koskemaan 40 luvun 9 ja 10 §:ssä tarkoitettua virkavelvollisuuden rikkomista. Oikeusministeriö ei pidä tarpeellisena sitä, että virka-aseman väärinkäyttöä koskevat säännökset koskisivat työsuhteisia henkilöitä, koska tietosuojalainsäädännön rikkominen yleensä olisi rangaistavaa virkavelvollisuuden rikkomisena.

Hallituksen esityksessä pidetään ongelmana sitä, että virkavelvollisuuden rikkomista koskevia säännöksiä ei nykyisin sovelleta viranomaisen tai julkisyhteisön palveluksessa oleviin työsuhteisiin henkilöihin. Hallituksen esityksessä ei ole ollut mahdollista selvittää sitä, missä määrin työsuhteessa olevat henkilöt hoitavat sellaisia tehtäviä, joissa on kyse rekisterinpitäjän vastuulla olevista velvoitteista.

Joissakin tapauksissa jopa koko henkilökunta voi kuitenkin olla työsuhteista. Näin on esimerkiksi valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen tuottavan palvelukeskuksen Valtorin henkilöstön osalta, lukuun ottamatta toimitusjohtajaa, joka on virkasuhteessa palvelukeskukseen. Valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annetussa laissa (1226/2013, 9 §) lisäksi säädetään palvelukeskuksen toimitusjohtajan sijaisen rikosoikeudellisesta virkavastuusta. Oikeusministeriö arvioi, että aineellinen viittaussäännös laajentaisi rikosoikeudellista virkavastuuta joissakin tapauksissa rekisterinpitäjän tehtävistä vastaaviin työsuhteisiin henkilöihin, mutta ei välttämättä muuttaisi tosiasiallista tilannetta kaikissa tapauksissa.

Keskeistä vastuun kannalta olisi, että kyseessä olevan viranomaisen tai julkisyhteisön palveluksessa olevan henkilön tehtävänä on rekisterinpitäjälle tai henkilötietojen käsittelijälle kuuluvista tietosuojalainsäädännön velvoitteista huolehtiminen. Merkitystä ei olisi sillä, onko kyse virkasuhteessa vai työsuhteessa olevasta henkilöstä. Säännös samalla rajaisi niiden henkilöiden piiriä, jotka voisivat joutua vastuuseen organisaation vastuulla olevien velvoitteiden rikkomisesta. Rekisterinpitäjän vastuu ei ulotu viranomaisen koko henkilökuntaan. Rekisterinpitäjän vastuussa on kyse eri asiasta kuin siinä, että yksittäisen viranhaltijan tai työntekijän tulee noudattaa tietosuojalainsäädäntöä tehtäviä hoitaessaan. Rekisterinpitäjän vastuu voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että käytössä olevat tietojärjestelmät ja muut digitaaliset työvälineet mahdollistavat tietosuojaa koskevien vaatimusten noudattamisen, kuten henkilötietojen poistoajat ja riittävät suojausasetukset, ja että niiden käyttöä koskevat riittävät määräykset tai ohjeet. Niitä käyttävien henkilöiden puolestaan on yksittäistilanteissa noudatettava lainsäädännön ohella myös rekisterinpitäjän antamia tarkempia määräyksiä ja ohjeita. Rekisterinpitäjä ei välttämättä joudu vastuuseen säännösten rikkomisessa yksittäistapauksessa.

Oikeusministeriö toteaa, että tietosuojaan liittyvän oikeuskäytännön valossa myöskään aineellinen viittaussäännös ei poistaisi sitä epävarmuutta, joka hallituksen esityksestä ilmenevin tavoin liittyy virkarikosoikeudellisen sääntelyn toimivuuteen ja riittävyyteen. Tämä johtuu siitä, että rekisterinpitäjän tehtävät eivät yleensä ole yksittäisen viranhaltijan vastuulla. Hallituksen esityksessä viitataan sinänsä mahdollisuuteen kollektiivisesta virkavastuusta, joka voi liittyä esimerkiksi viranomaisen johtoryhmän päätöksiin. Tietosuojalainsäädännössä tarkoitetut toimenpiteet eivät kuitenkaan aina perustu johtoryhmän tai muun kollektiivisen elimen tekemään päätökseen. Lisäksi rikkomuksen rangaistavuus yksittäisen viranhaltijan virkarikoksena edellyttää, että teon tai laiminlyönnin yleiset rangaistavuuden edellytykset täyttyvät. Oikeusministeriö katsoo, että sääntelyn riittävyyden ja toimivuuden seuraaminen on edelleen tarpeen siinä tapauksessa, että viranomaisille määrättäviä seuraamusmaksuja koskevat säännökset poistetaan lakiehdotuksista.

Oikeusministeriössä on käynnissä hallituksen esityksessä mainittu hanke, jossa tarkastellaan virkarikossääntelyn kehittämistarpeita. Työsuhteisia henkilöitä koskeva kysymys on laajempi kuin pelkästään tietosuojalainsäädäntöön liittyvä ongelma. Ehdotetulla säännöksellä ratkaistaisiin kuitenkin välitön tietosuojalainsäädännön soveltamiseen liittyvä ongelma. Ilman sitä tietosuojalainsäädännön täytäntöönpano voisi joidenkin viranomaisten osalta jäädä puutteelliseksi.

Edellä olevan kaltainen aineellinen viittaussäännös tarkoittaisi tietosuojalain ja rikosasioiden tietosuojalain rangaistussäännösten kirjoittamista seuraavaan muotoon:

Tietosuojalaki:

26 § Rangaistussäännökset

Viranomaisen tai julkisyhteisön palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan, mitä rikoslain 40 luvussa säädetään, hänen rikkoessaan tietosuoja-asetuksessa ja tässä laissa säädettyjä rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän vastuulle kuuluvia velvoitteita. Rikoslain 40 luvun 9 ja 10 §:ää sovelletaan luvun 12 §:n 2 momentin estämättä myös julkisyhteisön työntekijään.

Rangaistus tietosuojarikoksesta säädetään rikoslain 38 luvun 9 §:ssä. Rangaistus viestintäsalaisuuden loukkauksesta ja törkeästä viestintäsalaisuuden loukkauksesta säädetään rikoslain 38 luvun 3 ja 4 §:ssä sekä rangaistus tietomurrosta ja törkeästä tietomurrosta 38 luvun 8 ja 8 a §:ssä. ~~**Rangaistus virkavelvollisuuden rikkomisesta ja tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta säädetään rikoslain 40 luvun 9 ja 10 §:ssä.**~~ Rangaistus tämän lain 35 §:ssä säädetyn vaitiolovelvollisuuden ja 36 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Rikoslain 38 luvun 10 §:n 3 momentissa säädetään syyttäjän velvollisuudesta kuulla tietosuojavaltuutettua ennen tämän pykälän **2 momentissa** mainittuja rikoksia koskevan syytteen nostamista samoin kuin tuomioistuimen velvollisuudesta varata tällaista asiaa käsitellessään tietosuojavaltuutetulle tilaisuus tulla kuulluksi.

Rikosasioiden tietosuojalaki:

61 § Rangaistussäännökset

Viranomaisen tai julkisyhteisön palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan, mitä rikoslain 40 luvussa säädetään, hänen rikkoessaan tässä laissa säädettyjä rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän vastuulle kuuluvia velvoitteita. Rikoslain 40 luvun 9 ja 10 §:ää sovelletaan luvun 12 §:n 2 momentin estämättä myös julkisyhteisön työntekijään.

Rangaistus tietosuojarikoksesta säädetään rikoslain 38 luvun 9 §:ssä. Rangaistus viestintäsalaisuuden loukkauksesta säädetään mainitun lain 38 luvun 3 §:ssä, törkeästä viestintäsalaisuuden loukkauksesta 4 §:ssä, tietomurrosta 8 §:ssä ja törkeästä tietomurrosta 8 a §:ssä. ~~**Rangaistus virkavelvollisuuden rikkomisesta ja tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta säädetään rikoslain 40 luvun 9 ja 10 §:ssä.**~~ Rangaistus tämän lain 55 §:n 3 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden ja 62 §:ssä tarkoitetun vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava mainitun lain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Rikoslain 38 luvun 10 §:n 3 momentissa säädetään syyttäjän velvollisuudesta kuulla tietosuojavaltuutettua ennen tämän pykälän **2 momentissa** mainittuja rikoksia koskevan syytteen nostamista samoin kuin tuomioistuimen velvollisuudesta varata tällaista asiaa käsitellessään tietosuojavaltuutetulle tilaisuus tulla kuulluksi.

Perusteltua voisi olla myös sen arvioiminen, tulisiko syyttäjän ja tuomioistuimen kuulla vastaavasti tietosuojavaltuutettua myös silloin, kun kyse on rikoslain 40 luvussa säädetyistä virkarikoksista. Se kuitenkin edellyttäisi rikoslain 38 luvun 10 §:n 3 momentin muuttamista, eikä oikeusministeriö ehdota sitä muutettavaksi vastinemenettelyssä.

6. Henkilötietojen tietoturvaloukkauksia koskevan ilmoitusvelvollisuuden rajoittaminen

Suomen Asianajajien lausunnossa ja **tietosuojavaltuutetun** lausunnoissa kommentoidaan lyhyesti myös tietosuojalakiin ehdotettua henkilötietojen tietoturvaloukkauksia koskevan ilmoitusvelvollisuuden rajoittamista koskevaa pykälää. Voimassa olevan sääntelyn mukaan kyseessä olevan velvollisuuden rikkomisesta voi seurata yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen seuraamusmaksu

yksityissektorilla. Ehdotetuilla ilmoitusvelvollisuuden rajoittamista koskevilla säännöksillä on siten hallituksen esityksessä yhteys hallinnollisia seuraamusmaksuja koskeviin säännöksiin. Ehdotettu pykälä voi koskea myös yksityissektoria, vaikka se tyypillisimmin tulisi sovellettavaksi viranomaisen lakisääteisten tehtävien hoitamisen yhteydessä. Vastaavat säännökset sisältyvät jo rikosasioiden tietosuojalakiin. Kuten tietosuojavaltuutetun lausunnossa todetaan, ehdotetut säännökset osaltaan vahvistavat kansallisen tietosuojasääntelyn johdonmukaisuutta ja oikeasuhtaisuutta.

Ehdotettuja säännöksiä pidettiin yleisesti kannatettavina ja tärkeinä hallituksen esityksen luonnosta koskevalla lausuntokierroksella. **Oikeusministeriö** pitää perusteltuna sitä, että ehdotettu henkilötietojen tietoturvaloukkauksia koskevan ilmoitusvelvollisuuden rajoittamista koskeva pykälä säilytetään 1. lakiehdotuksessa, vaikka sillä on yhteys ehdotettuihin seuraamusmaksuja koskeviin säännöksiin. Ehdotettu pykälä kuitenkin on merkityksellinen laajemmin kuin pelkästään seuraamusmaksusäännösten soveltamistilanteissa.

7. Hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevat valitukset hallinto-oikeuksiin

Vaikka hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevat säännösehdotukset poistettaneen lakiehdotuksista, oikeusministeriö kommentoi hallinto-oikeuksien resursseihin liittyviä kysymyksiä. Ne ovat merkityksellisiä myös yleisemmin seuraamuksia koskevien säännösten soveltamisen kannalta.

Helsingin hallinto-oikeus kiinnittää lausunnossaan huomiota ehdotettuihin lainmuutoksiin siltä osin kuin niillä voi olla vaikutusta hallintotuomioistuimiin. Lausunnossa kiinnitetään huomiota siihen, että vaikka viranomaisia koskevien muutoksenhakuasioiden osuus hallintotuomioistuimissa käsiteltävistä asioista jäisi määrällisesti vähäiseksi, on huomattava, että seuraamusmaksuja koskevat valitusasiat ovat hallinto-oikeuksissa selvästi keskimääräistä työläämpiä. Tuomioistuinlaitoksen menoleikkaukset tulevat hallinto-oikeuksissa tulevina vuosina pidentämään käsittelyaikoja ja lisäämään ruuhkaa. Vaarana hallinto-oikeuden mukaan on, että näidenkin asioiden käsittelyajat venyvät kohtuuttoman pitkiksi.

Myös **Tuomioistuinvirasto** kiinnittää lausunnossaan huomiota tuomioistuimille aiheutuviin vaikutuksiin. Tuomioistuinvirasto kiinnittää huomioita siihen, että vaikka yksittäisen säädösmuutoksen vaikutus tuomioistuimiin arvioitaisiin vähäiseksi, lukuisat pistemäiset muutokset voivat muodostaa tilanteen, jossa aiemmat resurssit eivät enää riitä saapuvien asioiden käsittelemiseksi kohtuullisessa ajassa.

Oikeusministeriö toteaa, että aluksi, että hallituksen esityksessä arvioidut vaikutukset hallinto-oikeuksille eivät toteudu, kun viranomaisille määrättäviä seuraamusmaksuja koskevat säännökset poistetaan lakiehdotuksista. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että Suomessa tietosuoja-asetuksen mukaisia seuraamusmaksuja on määrätty maltillisesti suhteessa muihin EU:n jäsenvaltioihin. Huomionarvioista silti on, kuten Tuomioistuinvirasto toteaa, että lukuisat lainsäädännön pistemäiset muutokset voivat vähitellen johtaa tilanteeseen, jossa tuomioistuinten resurssit eivät riitä kohtuullisiin käsittelyaikoihin. Helsingin hallinto-oikeus kiinnittää myös huomiota seuraamusmaksuasioiden työläyteen. Oikeusministeriö toteaa, että hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevia säännöksiä on EU-oikeuden täytäntöönpanon yhteydessä lisätty viime vuosina useisiin lakeihin, ja kokonaisuutena ne voivat lisätä hallinto-oikeuksien työmäärää. Oikeusministeriö seuraa tuomioistuinten resurssien riittävyyttä osana valtion talousarvion mukaisten kehyspäätösten ja määrärahojen valmisteluprosessia.

Tietosuojavaltuutetun toimittaman lisäselvityksen mukaan seuraamuskollegio on yleisen tietosuoja-asetuksen voimaantulon jälkeen antanut kaiken kaikkiaan 27 päätöstä, joista 21 on lainvoimaisia. Näistä 21 lainvoimaisesta päätöksestä kahdella on kumottu seuraamuskollegion päätös. Lisäksi

tietosuojavaltuutetun mukaan parissa hallinto-oikeuden ratkaisussa on madallettu seuraamuskollegion määräämää seuraamusmaksua. **Oikeusministeriö** katsoo näiden tietojen valossa, että seuraamusmaksuja koskeva järjestelmä vaikuttaisi toimivan varsin hyvin. Seuraamuskollegion päätökset vaikuttaisivat tulleen vahvistetuiksi hallinto-oikeuksissa suurimmassa osassa tapauksia. Kuten tietosuojavaltuutettu toteaa, se, että valitukset toisinaan menestyvät, myös osaltaan osoittaa oikeusjärjestelmän toimivuutta.

Helsingin hallinto-oikeus kiinnittää huomiota siihen, että tietosuoja-asioita koskevissa valitusasioissa valittajien oikeudenkäyntikulut ovat usein huomattavan suuria. Myös viranomaisella, jolle määrätään seuraamusmaksu, voi olla perusteltu intressi hakea muutosta päätökseen ja muutoksenhausta voi aiheutua merkittäviä kustannuksia. Oikeudenkäyntikulut tulevat joko päätöksen kohteena olevan viranomaisen tai tietosuojavaltuutetun toimiston maksettaviksi. Tätä ei Helsingin hallinto-oikeuden mukaan ole otettu huomioon hallituksen esityksen vaikutusten arvioinnissa.

Oikeusministeriö toteaa, että muutoksenhausta hallinto-oikeuksiin peritään oikeudenkäyntimaksu, joka on hallinto-oikeuksien osalta 310 euroa ja Korkeimman hallinto-oikeuden osalta 610 euroa. Tietosuoja-asiat ovat valituslupamenettelyn piirissä. Oikeudenkäyntimaksua hallinto-oikeuksissa ei peritä, jos hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi, eli hyväksyy valittajan vaatimukset.

Huomioiden sen, että oikeudenkäyntikulut Suomen hallinto-oikeuksissa ovat varsin kohtuullisia, niitä ei ole erityisesti huomioitu hallituksen esityksen taloudellisissa vaikutuksissa. Sen sijaan yksittäisestä seuraamusmaksusta aiheutuvia vaikutuksia on arvioitu hallituksen esityksessä yksityiskohtaisemmin sen mukaan, miten ne kohdistuisivat eri tyyppisten viranomaisten tapauksessa. Hallinto-oikeuksiin kohdistuvassa vaikutustenarvioinnissa on selvitetty myös sitä, missä määrin yksityiset rekisterinpitäjät ovat valittaneet seuraamusmaksuja koskevista päätöksistä hallinto-oikeuteen.

Sinänsä on mahdollista, että yksittäisissä tietosuojaa koskevissa muutoksenhakuasioissa myös viranomaiset saattaisivat turvautua asiamiehen käyttämiseen tai muihin juridisiin tai teknisiin asiantuntijapalveluihin. Tällaisista luonnollisestikin aiheutuisi ylimääräisiä oikeudenkäyntikuluja. Oikeudenkäyntikulujen osuus vaikutuksista olisi todennäköisesti hyvin pieni, riippuen kuitenkin seuraamusmaksun suuruudesta. Siinä tapauksessa, että viranomainen haluaisi käyttää muutoksenhaussa asiamiestä tai muita asiantuntijapalveluita, viranomaiselle luonnollisesti voisi aiheutua enemmän kustannuksia, esimerkiksi jos asiaan liittyisi vaikeita tietosuojaoikeudellisia kysymyksiä. Hallinto-oikeudenkäynnissä se ei kuitenkaan ole välttämätöntä ja on osapuolen omassa harkinnassa.

8. Ehdotettujen täsmennysten vaikutukset tuomioistuimille ja muille viranomaisille

Oikeusministeriö kiinnittää lopuksi huomiota siihen, että esityksessä arvioidut vaikutukset eivät pääosin toteudu siinä tapauksessa, että seuraamusmaksuja koskevat säännökset poistetaan. Esityksen vaikutusten arviointi perustuu laajalti tietopohjaiseen esiselvitykseen, jossa on hyödynnetty tietosuojavaltuutetun ratkaisuja ja niihin liittyviä hallinto-oikeuksien päätöksiä, tietosuojarikoksia koskevia tuomioita ja erillistä virkarikoksia koskevan oikeuskäytännön selvitystä. Näiden selvitysten valossa oikeusministeriön ehdottaman aineellisen viittaussäännöksen vaikutukset seuraamusjärjestelmän tehokkuuteen ja ennalta estävyyteen sekä organisaation tietosuojaa vahvistavat vaikutukset ovat epävarmoja. Tämä johtuu siitä, että aineellinen viittaussäännös muuttaisi nykytilaa lähinnä niissä tapauksissa, joissa rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän vastuulla olevista velvoitteista huolehtivat työsuhteessa olevat henkilöt.

Kuten edellä todetaan, oikeuskäytäntöä tietosuojalainsäädännön velvoitteiden rikkomisen käsittelystä virkarikoksina ei juurikaan ole. Ehdotetuilla aineellisilla viittaussäännöksillä kuitenkin olisi sääntelyn selkeyttä ja ennakoitavuutta parantavaa vaikutusta. Aineellinen viittaussäännös selventäisi erityisesti

sitä, että rekisterinpitäjän vastuulla olevien velvoitteiden laiminlyönti olisi rangaistavaa virkarikoksena (virkavelvollisuuden rikkomisena). Koska oikeuskäytännön puuttumiselle voi olla monia syitä, ehdotettujen täsmennysten seuraamusjärjestelmää tehostavia vaikutuksia on vaikea arvioida.

Seuraamusmaksusäännösten poistaminen ei poista viranomaisten tarvetta huolehtia siitä, että tietosuojaan liittyvät vastuut on määritetty organisaatiossa selkeästi. Esimerkiksi tietoturvallisuuteen liittyvien vaatimusten noudattamisesta tulee myös huolehtia riippumatta siitä, minkälainen seuraamus niiden rikkomisesta voi seurata. Tästä huolimatta viranomaiset ovat itse arvioineet, että seuraamusmaksun uhka aiheuttaisi nykyistä enemmän varovaisuutta ja huolellisuutta. Koska rikosoikeudellinen seuraamus kohdistuisi yksittäiseen henkilöön, on mahdollista, että vastaavia vaikutuksia organisaatiotasolla ei syntyisi.

Edellä ehdotettu lisäys rangaistussäännöksiin tarkoittaisi, että julkissektorin osalta tietosuojalainsäädännön rikkomiseen liittyvät tapaukset käsiteltäisiin vakavampien rikkomusten osalta rikosprosessissa. Siten hallituksen esityksessä arvioituja ja Helsingin hallinto-oikeuden kommentoimia vaikutuksia hallinto-oikeuksille ei syntyisi. Hallinto-oikeudet käsittelisivät nykytilaa vastaavasti mahdolliset valitukset, jotka koskevat viranomaisille annettuja huomautuksia. Sitä, voisiko rikosoikeudellisen virkavastuun korostaminen laissa edellä ehdotetulla tavalla vaikuttaa viranomaisille annettavien huomautusten määrään ja hallinto-oikeuksien työmäärään, on mahdotonta arvioida. Koska syytekynnys on korkeampi kuin huomautuksen antamisen kynnys, ehdotetun aineellisen viittaussäännöksen mahdollisia vaikutuksia poliisille, syyttäjille ja yleisille tuomioistuimille ei ole mahdollista arvioida. Hallituksen esityksessä ei ole arvioitu informatiivisten viittaussäännösten mahdollisia vaikutuksia siinä tilanteessa, että rikosoikeudelliset rangaistussäännökset olisivat viranomaisten osalta ainoat sovellettavat seuraamussäännökset.

Aineellisen viittaussäännöksen lisäämisellä rangaistussäännöksiin ei olisi välittömiä vaikutuksia viranomaisille ja julkisyhteisöille sekä niiden henkilökunnalle, koska ne eivät muuttaisi nykytilaa muiden kuin rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän tehtävistä vastaavien työsuhteisten henkilöiden osalta. Huomionarvioista kuitenkin on, että rikosprosessista on kuluja rikoksesta epäillylle viranhaltijalle.